

Indebted or Intrinsic

בהר תשע"ו

Artscoll - Steve Chmash

LEVITICUS

PARASHAS BEHAR

25 / 53 - 26 / 2

he shall reckon that with him; according to his years shall he repay his redemption. ⁵³ He shall be with him like a laborer hired by the year; he shall not subjugate him through hard labor in your sight.

⁵⁴ If he has not been redeemed by these means, then he shall go out in the Jubilee Year, he and his children with him.

⁵⁵ For the Children of Israel are servants to Me, they are My servants, whom I have taken out of the land of Egypt - I am HASHEM, your God.

עמק הפרשה * עבד ה' - הוא לבר חופשי! תט

2

כי לי בני ישראל עבדים - עבדי הם, מהי הכפילות?
עם ישראל הם עבדי ה'.

אולם, גם בעבודת זו ישנם שני חלקים מהותיים.

ויסוד הדברים נראה שמבוארים כבר בפירושו האור החיים הקדוש כאן:

4 במקביל לעבודת זו - עבודת היחיד - ובדומה לה, קיימת גם עבודת ציבורית-קבוצתית, כאשר קבוצה או אפילו עם שלם משתעבדים לשליט, לרודן עריץ או לעם אחר שכבש אותם תחתיו וסיפחם אליו ולשלטונו. עם ישראל התנסה בעבודת מסוג זה. כשהיו אבותינו בארץ מצרים, הם אולצו להפוך לעבדים מושפלים העובדים בכפרך "בעבודה קשה, בחומר ובלבנים וכלל עבודה בשדה" (שמות א, יד) תחת יד פרעה הרשע. כאשר נחלצו מעולו - הם נדרשו, להבדיל, להפוך לעבדיו של הקב"ה. וכמו שנאמר: "כי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, אני ה' אלוקיכם". מכאן ואילך לדורי דורות - אין לנו כל עבודת פרט לזו: לעבוד את אלוקינו המוציאנו מארץ מצרים-מבית עבדים.

"ונראה כי יכוון לומר על זה הדרך: "כי לי בני ישראל עבדים", מעיקרם, קדושים מבטן ומהירין בשורש נפשותם, הגם שלא היה מוציאם ממצרים. וכל זה למה שממנו ואילו, אבל מה שמהם לחייבם להחזיק את עצמן לעבדים, "עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים", שהוא טעם מוכרח להם ומחייב להתייחס להם שם עבודת".

(אור החיים שם)

3

שלושת סוגי העבודות ומשמעותם

לשם יישוב הדברים נקדים כי שלושה סוגי עבודת הם:

עבודת גופנית, עבודת רוחנית ועבודת עצמית.

עבודת גופנית - מוכנה, אדם הנמכר לאחר או משתעבד לו. עליו לשמש, להישמע להנחיותיו ולציווייו השונים, הוראותיו של האדון צריכות להתבצע בתכלית הדיוק, ועל העבד לבצע את המוטל עליו בכובד ראש וברצינות הראויה. מלבד זאת, הוא נדרש לעמוד לפני אדונו בכל הכבוד הראוי והמתבקש, בפחד ומורא בהכנעה ובהתבטלות. עבודת זו בזוויה היא, לעיתים סופה לגרום להתמרמרות העבד על שנפל בחלקו ומשם הדרך קצרה למרוד באדון. כל אדם שואף לחירות ולעצמאות אישית, בהתנהגותו ובדעותיו.

counts of captive nations that achieved liberty without miraculous intervention by God?

Rabbi Isaac Meir of Gur provided the answer. In commissioning Moses to liberate the Israelites from Egypt, God said, "I will extract them from beneath the burden (*siylus*) of Egypt" (*Exodus* 6:5). Rabbi Isaac Meir points out that the word "*siylus*" also means "tolerance," and the sentence then reads, "I will extract them from their *tolerance* of Egypt."

During the many years of enslavement, the Israelites had become so accustomed to their status that they considered it to be the normal state of affairs. Not only had they resigned themselves to being slaves, but also had come to believe that this was their natural state, much like the proverbial worm who infests the horseradish and undoubtedly considers this, the bitterest of all vegetables, to be the best place in the world.

* A slave may reason, "What is wrong with being a slave? A slave's stomach is always full, and he carries no responsibilities. The master is the one who has the burden of providing for the slaves. Of what use is liberty with its accompanying obligations?"

Moses' first task was to convince the Israelites that liberty was indeed desirable. As the Torah relates, they were not all that enthused with the idea, and when their initial quest for a modicum of freedom of worship resulted in greater oppression, they rejected the project and heaped calumny upon Moses for having increased their misery (*Exodus* 5:21).

The Haggadah thus correctly states that without Divine intervention we would not have extricated ourselves from Egypt, because we had no aspiration for liberty.

9 It's Never too Little/Late Enough - R. Fried

Next issue: Why are the yeshivos he attended and the seminary she attended considered a primary factor in people's minds? There are great boys and wonderful girls graduating from all institutions. I understand that it is difficult to find out information and we must often rely on limited resources, one of which is the reputations that yeshivos and seminaries have developed. But when it seems that a shidduch prospect attended a less-favorable institution (in the eyes of the prospective in-laws), shouldn't we try to find out why he or she went there, and what it says about the student? Sometimes family members put pressure upon a boy or girl and they attended a school that was inappropriate for them. Few people take the time to ask such questions. Why? Because we have become obsessed with designer labels - whether on clothes, eyeglasses, shoes, or sons-in-law. We are ready to reject people because they are wearing the wrong label. Unfortunately, many who sought the best-name yeshivos and seminaries remained in the parashah of shidduchim for a long time, only to wed after years of painful waiting, when they are willing to compromise on their wish list.

11 R. Twersky

This facet of the story of the Exodus is of great importance to us even thousands of years later. Many people have adjusted to a lifestyle in which they feel comfortable, and have never given a thought that perhaps an alternate lifestyle might be preferable. Some people are enslaved to their own passions, to the standards of living set by their neighbors, to prevailing cultural values, or to addictions to food, alcohol, or other chemicals. Some people may live an entire lifetime in this state of servitude, failing to exercise their right to independent thinking or to extricate themselves from harmful habits that are ruinous to both body and soul.

The story of the Exodus should serve as an arousal to every individual. It should alert one to think, "Is it possible that I may be in a rut, but similar to my enslaved ancestors, fail to recognize it?" This should stimulate one to a rigorous self-examination, and to a determination that if there is indeed a more worthy lifestyle, one should be ready and willing to bear the temporary discomfort in making the necessary changes in one's life to achieve the true liberty that dignifies a human being.

Spirituality does not come easily. Cows in the pasture undoubtedly have greater contentment than an intelligent being who struggles to achieve mastery over oneself and grow in character. But are we willing to relegate ourselves to a state of bovine contentment when we are capable of achieving Divine spirituality?

12

אמנם, בשיעבוד זה טמונה החירות הגדולה:

מכתב אלקים הוא חרות על הלחות' (שמות לב) - אל תקרא חרות אלא חירות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה. (אבות ה. ב.)

התורה, מעלה ומרוממת את האדם אף מעל השיעבוד לגוף עצמו - היא גורמת לאדם לשלוט על גופו ולהנהיגו כרצונו. זו החירות האמיתית, והו בן החורין האמיתי - זה אשר שולט אף על גופו, ואיננו מושפע מיצרים ומרחפים פנימיים.

וזהו, איפוא, כנגנת הפסוק "עבדי הם"

הנכם עבדים ולא בעלי חירות ללא אדון - יש לכם מסכת חיים המשעבדת אתכם לבורא יתברך, אך מערכת נגנים זו היא הגורמת לכם להתעלות להיות בני חורין אמיתיים.

העבדות השניה היא העבדות הרוחנית.

עבדות זו לא באה לידי ביטוי בכניעה גשמית, לא שיעבוד הגוף יש כאן, אלא שיעבוד השכל, בהם שולט האדון על שכלו, מחשבותיו, דיעותיו והשקפותיו של העבד, ומנהל אותו בצורת החיים בהם הוא דוגל כפי שנראה לו לנכון. עבדות זו משתקפת בתחומי ההכרה השיכלית ועולם הרוח של האדם-העבד. כאשר אין לאדם דרך חיים משל עצמו, ואוצרו התרבותי - אם יש לו כזה - הוא בסך הכל זיקוקי זול ועלוב של אחרים. הרי הוא עבד במובן הרוחני. אדם המחקה את חברו, מעתיק את דפוסי חייו, ומשכפל את תחביביו ומנהגיו - הרי הוא עבד לחברו, עבד רוחני-תרבותי.

וכמו בראשונה, גם בעבדות זו יש עבדות קבוצתית. כאשר קבוצה או עם, שאין להם משל עצמם ולא כלום והתנהגותם החברתית והתרבותית מושפעת ונגזרת מעם אחר, הם נחשבים לעבדים רוחניים. ואין זה משנה אם עבדות זו באה מתוך רצון או מתוך כפייה, אלא התוצאה הסופית.

גם שיעבוד שכזה תורה עם ישראל על בשרו מתוך ניסיון קשה ומכאיב.

לדוגמה, בתקופה בה שלטו היוונים בארץ, חלק ניכר מעם ישראל "התיוון", פירוש המושג, הפך להיות כיווני, השתלשל בחיי התרבות שלהם, וסיגל לעצמו קו חשיבה יווני, על כל המשמעות מכך, עד כדי עבדות אליילים. אלו המתיוונים הפכו לעבדים תרבותיים-רוחניים לממלכת יוון ולמה שהיא מטמלת.

אורח חייהם של היוונים - תחרייות הספורט הראוותניות ומנקרות העיניים שמטרתם היתה לשים את הגוף במרכז, והחכמות החיצוניות כשבעיקרם עומדת הפילוסופיה - שבו את ליבם של המתיוונים. אלמלא החשמונאים, מתחילו הכהן ובניו, שפקחו את עיני העם מהעיוורון בו היו שרויים, ספק אם היתה תקומה לעמנו. הצלתם של החשמונאים נמדדה בעיקר בהצלחתם לשחרר את העם היהודי מהשעבוד הרוחני שהיה נתון בו. הם החזירו לעם ישראל את הכרתו בצדקת דרכו ואת חירותו הרוחנית. בניצחון החשמונאים נפסקה העבדות הרוחנית של העם לתרבות יוון.

תורתנו הקדושה מזהירה ומתריעה מפני תופעה זו של עבדות רוחנית המלווה על הרוב בהתרחקות מדרך התורה והמצוות. עלינו להיזהר מהיגררות אחרי תרבות

זרה והזדנכות בעקבות חוקות הגויים. מחובתנו להפנים - אין אומתנו אומה אלא בתורתיה!!! משפט נצחי זה טבע רב סעדיה גאון (אמונת ריעות סוף מאמר א) כאשר ראה את העם נוהה בחלקו אחרי משפטי העמים, וממילא עלינו להכיר בעבדות ה' ובקיום מצוותיו, ניהול אורח חיים המושחת על פי יסודות התורה, שאין לה תמורה, תחליף או חיקוי.

סגנת העבדות המשחררת...

העבדות השלישית היא - העבדות העצמית.

בעבדות זו נעשה האדם עבד ל... עצמו.

הוא נכנע ליצריו, משועבד לחשוקותיו, מצייח לתאוות לבו, ומעדיף את תאוותיו הגשמיות על פני רצון הבורא. בעבדות זו נקראת בטעות בלשון העולם "חופש" כביכול כפריצת המסגרות נעשה הוא "חופשי ומאושר" ... בפעולותיו אלו קורא האדם דרוך למידותיו המגונות ותכונותיו-הרעות. התנהגותו החיצונית היא תוצאה של רצונות יצרניים.

כמהותה, אין עבדות זו עומדת כסתירה לטבעו של האדם, אלא אדרבה, יש שישאפו להגיע אליה, ועל כן בהשיגו את מטרתו אין הוא שואף להשתחרר ממנה. הוא נהנה ממנה ושוקע בה אט אט. לעיתים אף דמיינו מוליכו שולל ומראה לו כי כאילו וכביכול הוא ממצה בעזרתה את האושר והתענוג בתכלית.

אך למעשה, עבדות זו היא המסוכנת ביותר!!!

ל"עבד" זה נעדרת תחושת הסכנה הטמנה בה.

ההתכחשות לתכלית חיי האדם וההתנכרות לכל דבר שבקדושה, הכרוכה בדרך כלל בעבדות זו, יש בכוחה להעמיד אותה בשלב הראשון בטולם המסוכן שבין שלושת העבדות הנזכרות. בדומה לחולה שאינו חש במחלה הפוקדת אותו, ומפני כך אינו דואג להחיש תרופה ולהעלות ארוכה למכתו, כך גם ה"עבד" היצרי נתון לסכנה מתמדת, לנוכח המחלה שאין הוא חש בקיומה.

החירות שבשיעבוד

בונת הפסוק לצמצם: עבדי הם - ולא בני חורין לחלוטין,

התפיסה הרווחת בעולם כיום היא, לראות בחירות ערך עליון ולהפוך את האדם לבן חורין, חופשי לעשות כרצונו ללא גבולות, סייגים ומיצרים. את זאת בא הפסוק לשלול. אתם בני ישראל אינכם חופשיים אלא משועבדים אתם לאדונכם - הקב"ה!!!

לא יאבה ה' סלוח לו!!

התורה מזכירה את האדם הנגרר אחר יצרי ומידותיו הרעות ולמרות זאת מרגיע את עצמו ומשקיט את מצפוניו תוך שהוא מתברך בלבבו לאמור (דברים כט. יח): "שלום יהיה לי, כי בשירותי לבי אלך". כנגד תפיסה מוטעית זו בא הכתוב ומודיע ברורות: "לא יאבה ה' סלוח לו, כי או יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא, ורבעה בו כל האלה הכתובה בספר הזה, ומחה ה' את שמו מתחת השמים" (שם ט).

* על האדם להגביר את השכל הישר על הרגש, להעצים את שורת ההיגיון על תאוות היצר, ולחזק את חכמת הלב על התשוקה האסורה. אמנם, מלאכה זו קשה היא, אך שכרה בצידה. מובטח לו לאדם החפץ בכך שמן השמיים יסייעוהו, ואם אך יהיה מודע למחלתו וירצה להרפא - יוכל ויכול להתגבר על יצרו.

~ ולפיכך, נדרש האדם לרכו את מחשבותיו, את תפיסותיו ואת כוחותיו ולהקדיש את כל כולו לעבודת הבורא. האמונה, הכיטחון בה, ההישענות על השגחתו וההיסמכות על אהבתו - הינם האוצר הרוחני האדיר בו זכה בהיותו "יהודי" - עבד ה'. לימוד התורה ושמירת המצוות לפיהם ינהל את אורח חייו הם אלו שיתנו את דרכו במשעולי הדרכים כאן עלי אדמות. עליו לאמץ לעצמו את אותה התרבות הרוחנית המקיפה אותו - רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה. רק כך יצליח להגשים ולממש את המטרה לשמה נברא.

כלומר, עצם היותם "בני ישראל" מחייבם להיות "עבדים", כי נחקשו כשורש נפשותם, ומיום לידתם הם קדושים לה'. אמנם, הטעם הזה הוא נוגע אל ה' יתברך, שהוא המקדשם, והוא המחייבם להיות לו "עבדים", אבל אין טעם זה מחייב את ישראל שמצד עצמם יתראו להיות לו לעבדים.

שורת הדין נותנת כי תקבל אלהותי עליך

ולפיכך, כפל הכתוב ואמר "עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים". שהוציאם מתחת סבלות מצרים להיות לו לעבדים, וממילא העבד מחייב ושורת הדין נותנת שישתעבדו לו כעבדים לאדוניהם. וכמ"ש האוה"ח (שמות כ. ב): "וכנגד מה שאמר 'אלהיך', שצריכים לקבלו עליהם לאלוה לקיים כל דבריו אמר טעם הדבר 'מבית עבדים' פירושו, כי לצד שהיית עבד לזולת ואני הוצאתיך מעבדותם שורת הדין נותנת כי תקבל אלהותי עליך לקיים כל דבר".

אמנם עדיין יש להתבונן, מהו מונח בעומק הענין שבעבודת זו אשר רצה בה הבורא "כי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם, אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים".

שעבוד מצרים - כור ההיתוך לעבדות לצורך קבלת התורה

ידועים ומפורסמים דברי רבותינו, כל אחד בסגנונו, שבעצם יציאת מצרים היתה לעם ישראל כור ההיתוך בעצם התהוותו לאומה הנבחרת.

בכדי להבין מהי עבדות לקב"ה, אי אפשר היה רק לצוות על כך, נחוץ היה לשהות במצרים-בית עבדים, לחוש את העבדות, להפנים אותה, ואף להיוולד לתוכה,

לתוך מציאות של "עבד", כל זה היה נדרש כדי להבין מהי עבדות ויתר מכך, להבין אחר כך מה משמעות היציאה לחירות שביטודה. היא עבדות להקב"ה! שהרי כל תכלית היציאה ממצרים היה קבלת התורה.

וכדברים הללו כתב מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל:

"הנה שעבוד מצרים היה ההכנה לקבלת התורה, כי ההשגות שהשיגו מענין הגאולה וכל האותות והמופתים, יצא מזה השעבוד להקב"ה שהרגישו מהגאולה, וכך על ידי מה שהרגילו עצמם ליותר על עניני העולם הזה, ולמידת ההסתפקות, וזהו ענין "עבדי הם אשר הוצאתי וגו', שהיו מסוגלים להגיע למעלת "עבדי הם" רק מחמת "אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים", ופשוט".
(משנת רבי אהרן, שנת ע"ט)

ולכן מי שלא הצטער בשעבוד זה - אינו יכול להשתתף בקבלת התורה.

* בשביל לקבל תורה ולהיות עבד לה' לא די בעבודת הבאה מחמת עצם היותנו לעם ה' "כי לי בני ישראל עבדים", קדושים מבטן ומהירין בשורש נפשותם (כלשון האוה"ח), אלא נוסף על כך דרושה מציאות של "עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים", שם ביטלו את היש"ש העצמי, שם ויתרו על עניני ומנעמי העולם הזה, שם עברו את כל מה שצריך לעבור כדי להיות ראויים לקבל תורה, והגיעו לתכלית האמיתית שהיתה ביציאת מצרים.

במאמר הקודם הבאנו את דברי הזוהר הק', שבמקרא "כי לי בני ישראל עבדים", מונח ציווי לעם ישראל להיות עבדים לקב"ה.

מהי המשמעות של הציווי להיות עבד לקב"ה?

כשם שכל מהותו ומציאותו של העבד היא עשיית רצון אדונו, כך עלינו לחוש שכל הווייתנו ומציאותנו בעולם היא לעשות את רצון הקב"ה ואין מקום לשום דבר שאינו רצונו ית'.

וכבר הזכרנו את דברי הבית הלוי, שבשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, לא היה מונח בהקדמת נעשה לנשמע התחייבות לקיים את המצוות שיצטוו בעתיד - שהרי גם אילו היו מקבלים על עצמם התחייבות זאת לא היה לה תוקף, כי היות שלא היה ידוע להם באותה שעה מה הם המצוות שיצטוו וכמה מצוות יצטוו, הרי התחייבות זו היא בבחינת קבלת התחייבות על דבר שאינו קצוב, שלא חלה - אלא שהם קיבלו על עצמם להיות עבדים

לקב"ה, ומתוקף עבודתם הם משועבדים ממילא, לעשות ככל אשר יצווה אותם האדון ברוך הוא.

קסח 107 שפתי חיים

עוד יש לעיין ממה שאמרו בגמ' (ר"ה כח.) שמותר לתקוע בשופר של עולה אפילו שאסור בהנאה כיון שמצוות לאו ליהנות ניתנו, וכתב רש"י "לישראל להיות קיומם להם הנאה, אלא לעול על צואריהם ניתנו", קיום המצוות לא ניתנו להנאה פרטית שלנו אלא לעול על צוארינו כלומר שקיום המצוות יעשה מתוך עול של עבדות, כמו ששמים עול על הבהמה שמגביל את הבהמה שאינה יכולה ללכת להיכן שהיא רוצה, כך הגישה אל קיום המצוות והמניעה מעבירה צריך להיות כעול ולא לשם הנאה.

א"כ יש להבין הרי הקב"ה רוצה לזכות את ישראל לתת להם את הנאה המרבית ביותר, וכרא את האדם כדי שהוא יהנה מזיו שכירתו, א"כ מדוע קיום המצוות צריכה להעשות דוקא מתוך עול של שיעבוד. וכפי המבואר זה עצם מהות יציאת מצרים כדי שאנחנו נהיה עבדי ה' כעל כורחנו, ונקבל עול מלכות שמים מתוך קבלת עול של עבדות, תחת עבדות פרעה - עמדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים.

מבואר בכל זה יסוד גדול בעבודת ה', עול העבדות הוא ג"כ לטובתנו, שע"י עשיית המצוות מתוך עול עבדות השי"ת זה עצמו מגדיל את עוצמת השכר לאין שיעור, ומעצים בנו את מדרגתנו הרוחנית, אינו דומה מצוה הנעשית מתוך עול ועבדות למצוה שאינה נעשית מתוך עול של עבדות.

האינו מצווה ועושה, הוא עושה כפי בחירתו ונדבת לבו, כשרוצה עושה כשאינו רוצה אינו עושה, אך המצווה ועושה יש לו עול ושיעבוד וחיוב לעשות, העול של העבדות מכניס אותו להיות דואג ומצטער שמא לא יקיים את המצוה כפי שצריך, א"כ יש כאן הכלל: "לפום צערא אגרא" לפי גודל הצער כך השכר, וכשהוא דואג ומצטער לקיים את

לאין ערך ושיעור. עוצמת הרוחניות של תוצאת המצוה היא נמדדת בהתאם ליראת ה' בעשיית המצוה, וכל תוספת ביר"ש היא מגדילה את עוצמת הפנימיות הרוחנית באדם שמקבל כתוצאה מקיום המצוה.

Shlomo Mussar

A human being finds it very difficult to be a מְדַבֵּר, to be obligated to do, or to be prohibited from doing something. So much so, that he will at all costs break the bonds restraining him, even if it means risking his life. This is demonstrated most vividly in the story of Shimi ben Geira and Shlomo HaMelech.

Shimi ben Geira had vilified and cursed David HaMelech during his lifetime. On his deathbed David HaMelech instructed his son Shlomo,

וְעַתָּה אֵל תִּנְקְדוּ כִּי אִישׁ חָכַם אָתָּה, וְיָדַעַת אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לוֹ, וְהוֹרְדָתָ אֶת שִׁימֹן בְּנֵי אֱמוּנָה (מלכים א ב:ט).

Now, therefore, do not hold him guiltless for you are a wise man, and you will know what you ought to do to him and you shall bring him to the grave with blood (I Melachim 2:9).

Shlomo, in compliance with his father's instructions, called Shimi ben Geira and warned him:

בְּנֵה לָךְ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם וְיִשְׁבָת שָׁם, וְלֹא תֵצֵא מִשָּׁם אָנָּה וְאָנָּה, וְהָיָה בְיוֹם צָאֲתָךְ וְעָבַרְתָ אֶת נַחַל קִדְרוֹן יָדַע תֵּדַע כִּי מוֹת תָּמוּת. דָּמְךָ יִהְיֶה בְרִאשׁוֹן (מלכים א ב:לד-לו).

Build yourself a house in Jerusalem and dwell therein, and do not leave it neither to here nor to there. For on the day that you will leave and cross the valley of Kidron, know that you will die, your blood is on your head (I Melachim 2:36-37).

Not only did Shlomo administer this solemn warning to Shimi, but in addition, he reinforced it with a stern vow. What was his intent? Where does Shlomo's legendary wisdom manifest itself? There are many old men who have lived all their lives in Jerusalem, not finding any imperative to leave. Certainly Shimi, who had solemnly sworn to remain there, and knew that he would be killed if he left, would not leave. And how, indeed, is it that for the loss of a mere two servants, Shimi would forfeit his life?

The answer is that certainly it is possible to live in Jerusalem, the joy of the entire earth (Tehillim 48), without ever leaving. However, on the day that a person is forced to stay, Jerusalem becomes for him

an unbearable prison. His efforts to free himself from this jail will know no bounds. This is what Shlomo perceived in his profound wisdom, and this was the trap that ensnared Shimi. He knew that by forcing Shimi to stay in Jerusalem with so severe a penalty, reinforced yet with a solemn vow, Shimi would eventually be compelled to break these iron shackles in an attempt at freedom.

קיום המצוות מתוך עול עבדות ושמחה בעשייתם

אמנם מצד אחד מצוות לאו ליהנות ניתנו אלא לעול על צווארנו, אבל אין פרושו שנקיים את המצוות כשיעבוד גרידא, מתוך חוסר סיפוק ושמחה, וכדבר מלח"ץ אותו שביא אותו לעצבות בעבודת ה', אדרבה הלא התורה תובעת על כך (דברים כח, מז) "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל", חובת קיום המצוות צריכה להעשות דוקא מתוך שמחה ואושר.

המצוה הלפום צערא שלו, זה עצמו מגדיל את עוצמת גודל השכר. מור" הגרא"א דסלר זצ"ל (עי' ממ"א ג עמ' 15,57) הביא בשם אביו זצ"ל לבאר את מאמרם ז"ל (עי' אבות דר' נתן פ"ג,ו) "יפה פעם אחת בצער ממאה פעמים שלא בצער", לא נתבאר גודל הצער, אפילו הדרגה הקטנה ביותר של צער היא מגדילה את ערך המצוה מאה פעמים, ובכל מדרגה נוספת של צער כל שהוא מוכפל השכר במאה פעמים נוספות, כשהצער מוכפל גם השכר מוכפל פי כמה, וכל תוספת של צער מכפילה את השכר פי מאה.

כפי גודל היראת שמים כך מגדיל את עוצמת השכר

ולאור זאת מבאר הגרי"ב זצ"ל יסוד גדול בעבודת ה', כמה שיש לו יותר יר"ש הוא יותר דואג ומצטער לקיים את המצוה ושכרו מוכפל פי כמה, וכך דבריו "מה שהאדם ירא דואג ומצטער פן יעבור, זה הצער גופה מגדיל שכר המצוות, כשאר מיני צער שיהיה לו לאדם בעבודתו ית"ש, כי לכך אמרו גדולי מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה".

ומוסיף עוד: "כי גם במצווה ועושה, לא הכל שוים בהדאגה והצער של קיום המצוות, כי זה תגבל עם יראת האדם את ה' ית"ש, ולפי איכות יראתו כן תהיה הדאגה והצער של קיום המצוות, גודל השכר של המצווה ועושה זה תלוי לפי מדרגת היראת שמים שלו, עד כמה שהוא מרגיש את הדאגה - כמ"ש התוס' - שמא לא יקיים את המצוה, וכל תוספת ביר"ש המגדיל יותר את דאגתו מקיום המצוות זה מגדיל את הלפום צערא אגרא, וכל מה שיהיה יותר ירא אלוקים כן תרב ביותר דאגתו וצערו פן יעבור ולא יקיים אחת מהנה ממצוות ה' ית"ש או שלא יעשה המצווה כתיקונה, ולפי ערך יראתו דאגתו וצערו לקיים רצון ה' ית"ש כן ירום נושא שכר מצוות למעלה ראש, כי לפום צערא אגרא".

הפרון ביראת שמים מכנים אותו לגדר של אינו מצווה ועושה

וכן להיפך אם הוא מיקל מעליו את היר"ש, הוא לא מרגיש בעיה עם המצפון שלו כשאינו מקיים את המצווה כראוי, ע"י כך הוא מוריד

המצוות לעול על צווארנו - להגדיל את שכר המצווה ועושה

ולאור זאת נבין היטב מדוע הקב"ה הטיל עלינו את המצוות כעול על צווארנו, כי גם זה מחסדי השי"ת ומגודל ההטבה שמיטיב עמו, כפי להגדיל את השכר שלא יהיה בבחינת נהמא דכיסופא, כי ע"י קיום המצוות מתוך עול ושיעבוד עבדות ה', אנחנו מגדילים את השכר בבחינת לפום צערא אגרא, ע"י שאנחנו מקיימים את המצוות כמוכרחים, וכפי כמה שאנחנו מקיימים את המצוות כמוכרחים, הדאגה והחרדה לקיים המצוות היא הרבה יותר גדולה

את הרגשת המוכרח לקיום תורה ומצוות מתוך עול של עבדות, זה תלוי בעבודת ה' שלנו, כפי כמה שאנו מגדילים אצלנו את הרגשת עול של עבדות, בכך שאנו מכניסים את עצמנו כמה שיותר לקבל עלינו עול מלכות שמים, מתוך התבוננות שהנה אנו עם שיצאנו ממצרים, היינו עבדי פרעה, ומעבודת פרעה נכנסנו בעל כורחנו להיות עבדי השי"ת, וזה יביא אותנו למלכותו ברצון קיבלו עליהם, שהעול העבדות עם כל הקושי בדבר תביא אותנו לקיום המצוות מתוך הכרת המלכות ברצון.

כל תוספת ביראת שמים היא מגדילה אצלנו את החרדה והדאגה לקיום המצוות ולאור זאת ג"כ מגדילה אצלנו את עוצמת שכר המצווה

* אך באמת אין זו סתירה כלל בין הרגשת עול העבודות, ומאידך השמחה בקיום המצוות, וכך הביאור: הסיבה לקיום המצוות אינו משגם שיש לי הנאה בקיום המצוות או שכך נוח לי שאקיימם, הסיבה המביאה לקיום המצוות היא לעול ניתנו על צוהרנו, מתוך הכרת עול עבודות השי"ת שהיא כביכול מכריחה אותנו לקיים את המצוות, אך אופן עשיית המצוה ותוצאת המצוה היא השמחה בקיום המצוות, שע"י קיום המצוות יש לי את הזכות להיות עבד ה', וכפי גדול עול העבודות כך גדול יותר שכר המצוה, נמצא א"כ עול עבודות המצוות מוכה אותנו באושר גדול של עולמות ורחניים גבוהים, ואם אין לנו שמחים בעשיית המצוות, פירושו שאין לנו יודעים להעריך נכונה מהו עבודת ה', וכן חוסר ידיעה מהן לקבל עלינו עול מלכות שמים. ועצם האפשרות בידינו לקיים המצוות ותוצאת המצוה היא צריכה להביא אותנו לאושר אין קץ שהיא מעידה ג"כ על גדול מדרגת היראת שמים שלנו.

היוזק המצווה ועושה ע"י לימוד המוסר ופרטי המצוה

הגר"ס ז"ל (אור ישראל א"ג ז) כותב את דרך העבודה ליראת שמים "סיבה ראשונה היא היראה הנטרע בלב איש המאמין ויודע בכלל כי רע ומר תהיה אחריתו, בעזבו תורת ומצות ה' ית"ש". עוד עצה מוסף "אכן התאוה בעוכרתו, ירגיל האדם את עצמו בלימוד הפוסקים, ובהגיע לדין השייך לו ילמוד ממקורו, ויעמיק היטב לפי כוחות תבונתו, ודבר

זה עושה קנין בנפשו לשומרה כמעט יותר מהתבוננות היראה", לימוד שורשי ההלכה אין זה נותן רק תוספת מידע איך לקיים את המצוה, אלא זה נותן את הדחיפה בכל צורת קיום המצוה, כמה יראת שמים יהיה לו בעת קיום המצוה, וכשלומודים את המצוה לפרטיה, כל פרט מחזק את ההרגשות לזהירות בשמירת המצוות, ע"י שהמצוה נעשית יותר מוחשית, ע"י כך קונה קנין בנפשו לשמור את המצוה, ולקיים אותה מתוך עול ודאגה לקיום המצוה על כל פרטיה "יותר מהתבוננות היראה".

אמנם לימוד פרטי המצוה אין זה פוטר מלימוד המוסר, אך צריך את שניהם אם אין יראה אין תורה ואם אין תורה אין יראה.

שיב _____ תפארת שמשון • מאמרים

בפסוק זה מודיענו הקב"ה: "כי לי בני ישראל עבדים". דעו לכם! עד עכשיו הייתם עבדי פרעה, "עבדים היינו לפרעה במצרים" (דברים ו, כא), ובאתי אני, ולא שחררתי אתכם, לא עשיתי אתכם בני חורין, אלא קניתי אתכם לעבדים, מעכשיו אתם עבדי. אותה עבודות שהייתה לכם אצל פרעה תהיה לכם אצלי.

ראשית עלינו להתבונן מהו 'עבד'

בימינו אין מציאות של עבד, אבל אנו יכולים לתאר לעצמנו במה מדובר. עבד משמעו השתעבדות מוחלטת לבעל הבית. לעבד אין יום ואין לילה, אין לו חופש ואין לו מנוחה, אין לו כלום לעצמו.

זהו עבד.

כך אומר לנו הקב"ה: אתם עבדים שלי! אינכם בעלי בתים על עצמכם, אינכם עושים מה ש'בא לכם', אני קובע איפה תישנו ומה תאכלו, יש תורה, ויש בה גם 'מקל' - לא מקל של פרעה, אלא מקל שקוראים לו 'גהינם', ויש מה שנקרא 'צנחיות'.

אנחנו עבדים של השי"ת! זהו המובן של יציאת מצרים.

מהי 'חרות'

אך השאלה הגדולה היא, הרי אנו אומרים בכל יום בתפילה "ויוצא את עמו ישראל לחרות עולם", וגם בהגדה של פסח אנו אומרים "לפיכך אנחנו חייבים להודות... הוציאנו מעבדות לחרות", ועוד הרבה כגון זה - אנו בני חורין או עבדים?

התירוץ הוא פשוט.

משל למה הדבר דומה? בכל העולם מקובל שבית-סוהר הוא עונש. נקח אדם ונכניסו לבית-סוהר שיש בו את כל הדברים הטובים, ממש בית-מלון. הוא יכול לבחור איזה מזון הוא יאכל, יש לו את הרהיטים היפים ביותר וכו', אבל דבר אחד מונעים ממנו - לצאת החוצה. זהו עונש נורא, העונש הגדול ביותר.

ולמה?

הנה התרנגול יושב לו בלול ונהנה מהחיים, דבר לא חסר לו. לעומת זאת אדם שיוכנס לתוך לול זה נורא ואינם. מדוע העונש הוא כה גדול?

התשובה לכך היא:

הקב"ה ברא את האדם באופן שהיקפו הוא מסוף העולם ועד סופו (תמיכה יב ע"א). הגבלת אדם לד' אמות היא נגד המציאות שלו! דומה הוא לאדם הנאלץ להחזיק את ידיו למעלה כל הזמן. זה נגד כל מציאותו! התרנגול - כל חייו הם הלול, אלו חייו זוהי מציאותו. אבל אדם תופס את כל העולם, זוהי מציאותו.

לד תוסס וחסר מנוחה שלא יכול לעמוד במקום אחד יותר מרגע, כשהוא נוסע במכונית, הוא מסוגל לשבת במקומו מרותק לחלון במשך שעות... מה קרה? איך הוא מצליח לשבת מרותק למקום אחד כל כך הרבה זמן?

כי הוא רואה דברים חדשים! הוא תופס עולם! הוא כובש עולם!

זהו הדבר היפה ביותר לאדם. יש אנשים שמוכרחים לנסוע לצד השני של העולם, למרות שאפילו במקומות רבים בעיר בה הם מתגוררים עדיין לא ביקרו... אבל האדם מרגיש דחף לנסוע רחוק, כי זוהי מציאות האדם.

האדם צריך להימצא מסוף העולם ועד סופו. הוא חייב לדעת מה נעשה בסוף העולם. אם יש שם שביתה, הוא מוכרח לדעת. אם העיתון לא הגיע היום, הוא לא אדם... מה קרה? הכנסת אותו ללול, הוא לא מרגיש אדם.

אמנם, נתאר לעצמנו אדם המצוי בבית האסורים. אומרים לו: "אתה חופשי לצאת, אבל יש מקום אחד שהוא סגור בפניך - בשום פנים ואופן אל תעלה לירח"...

הוא מרגיש די רגוע, אין לו עסקים בירח. זה לא העולם שלו. אם נגביל אדם לעולם אחר שאינו שייך אליו, הוא לא מוטרד מכך. אבל אם מצמצמים ומקטינים את עולמו שלו - אלו היסורים הגדולים ביותר שבבילו.

בין עבודות פרעה לעבודות הקב"ה

* "עבדים היינו לפרעה במצרים", העבודות הזאת היתה איומה ונוראה. היתה זו עבודת המנוגדת למציאות של האדם. שם במצרים, הכניסו אותנו ללול תרנגולים...

בא הקב"ה ואמר לנו: דעו לכם! אינני משחרר אתכם, אלא אני מעביר אתכם לעבודות שלי אתם משועבדים לתורה שלי, למצוות שלי, זוהי עבודת!

אך ישנו חילוק עצום בין עבדות ה' לעבדות פרעה: העבדות של פרעה מנוגדת לטבע האדם. למה לעבוד לפרעה? אם אני כבר עובד בפרך, מוטב שאעבוד לעצמי. אך העבדות של הקב"ה היא המקום היפה והנפלא ביותר! אנחנו בני חורין, כי זה המקום הטבעי שלנו, לכאן אנו שייכים!

אם אקח למשל אדם ואומר לו: אני משעבד אותך! מותר לך לאכול רק מה שתוצה, ללכת לאן שתוצה, לעשות מה שתוצה, אבל אסור לך באיסור חמור לעשות דבר שאינך תוצה!...

זוהי אמנם עבדות, אבל לאמיתו של דבר אדם זה הוא בן חורין!

הקב"ה אומר לאדם: אתה בעבדות שלי, כלומר: מותר לך לעשות רק מה שכתוב בתורה!

זהו בן חורין, כי האדם מטבעו חי בעולמו של הקב"ה, זהו העולם היפה ביותר שיכול להיות, לעסוק בתורה זה "חכו ממתקים וכולו מתמידים".

אך אם האדם רוצה לברוח מעול התורה, וחושב לעצמו שהוא בן חורין לעשות מה שנראה לו, הקב"ה כביכול אומר לו: דע לך שיש בעל הבית! אתה עבד ואינך משוחרר. אתה היית משועבד למצרים ואני קניתי אותך להיות לי לעבד!

זהו היסוד הראשון של תורה.

זהו אחד מהיסודות הגדולים של היהדות - "כי לי בני ישראל עבדים". גם כשיצאנו משעבוד מצרים, עדיין נשארו עבדים, לא קבלנו שטר שחרור, רק עברנו מבעלים לבעלים.

אלא ששינוי מהותי היה בין עבדות מצרים לעבדות ה': המצרים כפו עלינו דברים בצורה המנוגדת לטבענו, ואילו הקב"ה כביכול סגר אותנו בתוך העולם שלנו, ממילא "אין לך בן חורין אלא היושב ועוסק בתורה". כי זהו העולם שלנו, מכאן שואבים אנו את כל חיותנו.

דעת פרשת בהר **שרגא** קו
וְעַתָּה יָשָׁבְתָה עִירְךָ עַל הַרְעִיבָה
ואליו, אבל מה שמדעם לחייבם להחזיק את עצמן לעבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, שהוא טעם מוכרח להם ומחייב להתיתם להם שם עבדות.
מבואר מדברי האור החיים שעובדת היות בני ישראל עבדי ה', נובעת משתי סיבות. סיבה אחת משום שהקב"ה הוציאם ממצרים מבית עבדים, ולכן צריכים בני ישראל להיות לו עבדים, והסיבה השנייה היא שמעיקרם הם קדושים מבטן ומזהירין בשורש נפשותם, דהיינו שמעצם מהותם נבראו בני ישראל ונולדו בתור עבדי ה'.

ההבדל בין שתי הסיבות הוא לפי הסיבה שהקב"ה הוציאם מבית עבדים, העבדות של בני ישראל לקב"ה היא עבודה מעשית כמו של כל עבד אל אדוניו, שצריך לעבוד את אדונו ולעשות את רצונו, והיות שהקב"ה הוציא את בני ישראל מבית עבדים, צריכים בני ישראל להיות כתחליף לזה עבדים של הקב"ה.

אולם לפי הסיבה שישראל מעיקרם קדושים הם בשורש נפשותם, נמצא שיש ההבדל גדול בין עבד של אדון לבין עבדות בני ישראל אל הקב"ה.

כל עבד של אדון הוא אכן צריך לעבוד בשבילו, אבל המהות הפנימית שלו היא לא מהות של עבד וממילא, אם העבד נמרוד באדונו ופסיק לעבוד, הרי שבאותו הזמן הוא במציאות בן חורין ולא עבד.

אבל שונה היא העבדות של בני ישראל אל הקב"ה. הם עבדים לא רק בעבודה המעשית שלהם, אלא כל המהות הפנימית שלהם היא מהות של עבדי ה'.

ולכן גם אם ח"ו אחד ממשאל מפסיק לעבוד בפועל את הקב"ה, הוא רח"ל לא שומר תורה ומצוות, נחשב הוא עדיין עבד ה', כי מהותו הפנימית היא מהות של עבד ה'.

"ההבדלנו מן התועים ונתן לנו תורת אמה חיי עולם נטע בתוכינו" (קדשא דסידרא).

ללמדנו, כי ההבדל בין ישראל לעמים, בין תורת ישראל לבין - להבדיל אא"ה - דתות האומות שבדו לעצמם מליבם, הוא לא רק הבדל מעשי, אלא הבדל מהותי ופנימי. אומות העולם שעובדים לפסלים שלהם, ה'דת' שלהם מצטמצמת בפולחן שעושים פעם בשבוע או פעם בחודש ודיים, ובמשך כל הזמן הם פנויים וחופשיים לנפשם לעשות ככל העולה על דתם. ה'דת' שלהם אינה מגבילה אותם ואינה מחייבת אותם במאומה, ואינה נוגעת להם בסדר יומם ובמהלכי חייהם-כלל.

אבל בני ישראל זכו והבדילנו מן התועים, ההבדלה מוחלטת. לא רק שיש לנו דת אחרת ותורה אחרת שהיא נעלה וקדושה גבוהה מעל גבוה, אלא ההבדלה מוחלטת שהיא עולם נטע בתוכנו.

שם התורה הקדושה היא לא רק קיום מצוות גרידא, אלא היא פורת חיים, והיא מושרשת עמוק בכל מחותנו והוייתנו. התורה נוגעת לכל פרט ופרט מהותי, ולא רק לעניינים שבדורות אלא גם לענייני אכילה, שתיה ושנתה, כי לא כמאכלם מאכלינו ולא כמעשיהם מעשינו. כל מציאותנו שונה במהותה, והבדילנו מן התועים בהבדלה גמורה ומוחלטת. נוראה עוד מש"כ בסוף פרשת קדשים (לעיל כ. כו.).

כי מהותם של בני ישראל, שהם מעצם הויתם ושורש נפשם עבדי ה', לא רק שמתנהגים כעבדים שעושים ומקיימים את רצון ה', אלא המהות הפנימית שלהם היא מהות של עבד ה'.

וכשבא גר להתגייר, מודיעים אותו מצוות קלות וחמורות, כדי להקשות עליו את הגירות (יבמות דף מו ע"א), ונשאלת השאלה, נחזק מצוות החמורות, אבל מדוע מודיעים לו את המצוות הקלות, והרי הם לא יקשו עליו את הגרות.

אלא שבכך מסבירים לגר את מהותה של תורת ישראל. התורה איננה ח"ו כמו ה'דת' של עובדי עבודה זרה שעושים את הפולחן פעם בחודש ודיים, ובמשך כל החודש הם יכולים לעשות מה שהם רוצים. התורה הקדושה איננה כן, אלא יש בה מצוות קלות, איך לאכול, איך לשתות איך ללכת לישון ואיך לקום בבוקר משנתו, ודרי זה מהותו עבדו. כללית ומקיפה בכל תחומי ושטחי החיים, עבדות מהותית ופנימית, לכן את זה גם כן אומרים לגוי שבא להתגייר.

ובכך נבין את מה שקבעו חז"ל בשלחי מסכת סוטה כשהם מתארים את הדיוטא התחתונה שתהיה בימי עיקבתא דמשחא, ומסיימים: ועל מה יש לנו להישען - אלא על אבינו שבשמים.

אין אלו דברי נחמה גרידא, שבמצבים הקשים ביותר יש להישען על הקב"ה, אלא הכוונה שגם במצבים הקשים ביותר, כשבני ישראל יהיו בדיוטא התחתונה, יש להישען על אבינו שבשמים, על הניצוץ האלוקי החבוי בקרבו של כל אחד ואחד מישראל, וממילא לא ידח ממנו נדח, ואור חדש על ציון יאיר.

So what does this mean? That for the sake of Torah we should be prepared to endure hardships and deprivations? That we should be willing to sacrifice our freedom? We look around us and see gentiles and non-observant Jews living as they please. Yet we must abide by restrictions. We cannot do whatever we choose. We cannot eat wherever we please. We cannot utter vulgar words. We cannot wear immodest clothing. How can we not feel restricted? How can we avoid feeling a pang of jealousy?

Let us consider for a moment. God created people with the ability to experience this wonderful feeling called pleasure. If so, it is inconceivable that He would seek to deprive us of pleasure. If He loved us enough to give us the Torah, would He condemn us to a life devoid of pleasure?

But there are really two levels of pleasure. There are the low pleasures that appeal purely to a person's physical side, the sheer bodily pleasures. And then there are the higher pleasures that appeal to a person's intellect, spirit, artistic sensibilities, sense of honor and dignity. I suppose there is a certain pleasure to be derived from slouching in jeans on the beach, smoking cigarettes and drinking beer. But what if a person were given a chance to meet the president of the United States? Would he gladly toss away the beer and the cigarettes, put on a suit and a clean shirt and even don a tie for the privilege of meeting one of most powerful people on earth? On the day of his visit to the president, would he feel deprived of his ordinary pleasures? Would he feel restricted? Or would he feel the thrill of a much higher pleasure such as he had never experienced before?

And what if the president offered him a position on his staff in the White House in which he would interact with the elite of society — would he turn it down because he would have to wear a suit and tie every day instead of jeans? Or would the higher pleasures of such a position make his ordinary physical pleasures seem trivial and insignificant?

These two sets of pleasures do not live easily together. Usually, the more one experiences the higher pleasures the less one wallows in the lower pleasures, and the more one wallows in the lower the less one is likely to experience the higher pleasures. Most people, except for the coarsest fellows, prefer the higher pleasures, even at the expense of placing limitations on the lower pleasures.

38 Guards who stand watch outside the palace. These tall, beefy officers are drawn from the families of the aristocracy, and it is a high honor and much sought-after privilege to be chosen. As long as they are on duty, they must stand at attention in their red and black uniforms with their huge bearskin hats held in place by straps on their chins. It is very hot under those hats even in winter, let alone in the scorching summer days, and yet, on days when there are elaborate ceremonies and events, they stand motionless for hours. Sometimes, they faint from heat exhaustion, and they remain on the ground until they are able to stand again. No one is allowed to touch them.

Why would these men want to be guards at Buckingham Palace? Why endure all the difficulty and exertion? Because by their social values, guarding the home of the Queen of England is an honor and a privilege, and the pleasure and satisfaction they derive from doing it far outweigh the discomforts and inconveniences.

Now think about it: would a guard at the palace ever appear for duty in jeans and an exposed midriff? Even more to the point, would the queen herself ever dream of dressing in such a vulgar manner or otherwise behaving like a peasant? Of course not. It would be beneath their dignity.

bar Chasa said: This teaches us that Hashem held Har Sinai over their heads like a barrel and said to them, "If you accept the Torah — good, but if not you will be buried here [beneath the mountain]."¹⁷⁷

Tosafos asks why Hashem had to force Bnei Yisrael to accept the Torah under the threat of death, after they had already willingly accepted the Torah by saying, "Na'aseh v'nishma." He answers that although they had already committed themselves to accepting the Torah, they might have reneged on their commitment for fear of the awesome flames that surrounded Har Sinai.

The study of Talmud allows (and indeed encourages) us to consider other possible answers to questions raised by the Rishonim. Perhaps we can offer a different answer to Tosafos's question. Hashem held the mountain over the heads of Bnei Yisrael, since their avowal of *na'aseh v'nishma* was not sufficient proof of their firm commitment to serve Hashem until the end of time, regardless of any difficulties that might arise. They had just witnessed awesome miracles performed on their behalf, in which the entire fabric of nature was torn asunder. They saw their enemies punished with ten horrific plagues. They passed through the Yam Suf on dry land and saw their enemies drowned therein. They were fed with miraculous bread from Heaven, which descended before their doors each morning. Under such circumstances, why should they not commit themselves to Hashem's service?

Yet Hashem wanted to ensure that their commitment would remain firm in the difficult times to come, times in which His loving providence would be hidden from their view and hardships would abound. He wanted them to understand that *Kabbalas HaTorah* was more than a voluntary service of love, which they could choose to observe when they could feel Hashem's love, and then renounce when they felt uninspired. *Kabbalas HaTorah* is indeed a service of love, but it is also a holy obligation, which is incumbent upon us in all times, in all situations, and despite all hardships. To impress upon them this important point, Hashem held Har Sinai above their heads and warned them that they had no choice but to observe the Torah. No excuse in the world could ever exempt them from the obligations they undertook.

177. *Shabbos* 88a.

36 What exactly did the Jewish people want to show by accepting the Torah blindly rather than first asking what it contained? What did they know that the others didn't? What was the secret of *naaseh venishma*?

Actually, these exalted words revealed a profound understanding of the nature of Torah, of the vast power of the Word of God. The Jewish people knew full well that if they would inquire about what the Torah contained they would undoubtedly encounter many rules and prohibitions that would seem too difficult to keep. They knew full well that their capabilities would not measure up to the requirements and demands of the Torah. But they also knew that receiving the Torah would transform them, that it would infuse them with new strengths and powers so that the difficult and the impossible would suddenly become not only possible but a way of life.

39

When God sent Moses to offer the Torah to the Jewish people, He said to them (Exodus 19:5-6), "V'byisem Li segulah mikol haamim... mamleches kohanim vegoy kadosh. And you will be dearer to Me than all the peoples... a kingdom of princes, a holy nation." The word kohanim here means princes and princesses, God's inner circle. By accepting the Torah, the Jewish people would become royalty. They would rise above the commonfolk of the world by virtue of their close relationship with the King of Kings, the Master of the Universe. They would enjoy this honor every moment of every day. They would live in the palace of the King, so to speak. And so, of course, their pleasure would be of a higher sort. They would experience the finer enjoyments of royal favor, of the ultimate in spiritual, emotional and intellectual fulfillment.

40 We are all of us princes and princesses; we all bear the mark of royalty. God has honored us by giving us His holy Torah. Every mitzvah we do, every word of Torah we study binds us closer to

Him and elevates us to ever higher states of holiness and purity. These are the highest of the high pleasures. No other pleasure on earth can even begin to compare with them.

* But we can only experience this pleasure if we recognize the divine privilege we enjoy, if we appreciate the incredible honor God has bestowed upon us, if we are truly delighted when we make the blessing asher bachar banu mikol haamim venasan lanu es toraso, "Who chose us from among all the nations and gave us His Torah."

If, however, we do not recognize the Torah for what it is, if we do not value our privileged relationship with God, if we do not view ourselves as His royal retinue, then we will certainly feel burdened and restricted. But the tragedy would be far greater than the loss of some physical low pleasures. The tragedy would be that we were given such a priceless gift and, out of ignorance and folly, did not cherish it properly. The tragedy would be that we had eternity in our grasp and let it slip away. The opportunities lost would be the greatest of tragedies.

אניצא 73200

45 מדברי הזוה"ק עולה, שהמקרא "כי לי בני ישראל עבדים", אינו גילוי גרידא על יענדו של עם ישראל לתפקיד עבדי ה', אלא מונח בו ציווי לעם ישראל להיות עבדים לקב"ה, על ידי קיום מצוות מסוימות שנקראות עבודה, וכדלהלן:
4' הזוהר (בתרגום מארומי): "כי לי בני עבדים" - מצוה לעבוד בכל מיני עבודה, במקדש וחוצו למקדש, בכל המצוות שנקראות עבודה: בתפילה... והנה תפילה, שאותה מגדיר הזוהר כעבודה, כוללת כידוע שלושה חלקים: סיפור תהילתו ושבחיו של הקב"ה, בקשות, והודאה על חסדיו. האם גם לחלק הבקשות על צרכי גופו כגון: רפואה, פרנסה וכדו', יש שייכות לעבודה?
אומר המהר"ל (נתיב העבודה פ"א) שכאשר אדם מתפלל על צרכי עצמו, הרי הוא מבטא בעצם פנייתו לקב"ה, שהקב"ה הוא האדון, הוא השליט ואנו תלויים לגמרי בחסדיו, ותלות זו מחייבת להיות עבדים אליו, נמצא שהבקשה על צרכי עצמו מביאה אותו להיות עבד ה'.

46 טעם לאמירת 'אדון עולם'

ובזה יש לתת טעם, על מה שתקנו לומר בתחילת הבוקר "אדון עולם" - להורות שאנו מקבלים עלינו להיות במשך היום עבדים להשי"ת. וכן בלילה לפני השינה אנו אומרים 'אדון עולם', להורות שאנו עבדים לה' יתברך בכל שעות היממה הן ביום והן בלילה.

מצוות שמזכירות לנו להיות עבדי ה'

אם נתבונן נוכל להיווכח, שישנן ידיעות מסוימות שהתורה אינה מסתפקת בעצם ידיעתן, אלא שבשל חשיבותן היא גם נתנה כמה וכמה מצוות שיזכירו אותן לאדם, כדי להביא לכך שהאדם יחיה עם אותן ידיעות, כך שהן ישפיעו על אורחות חייו ויביאו אותו להתנהל על פיהן. כדוגמה יציאת מצרים - שהתורה לא הסתפקה בעצם ידיעת הדבר, אלא נתנה כמה וכמה מצוות שיזכירו לאדם את יציאת מצרים.

כך גם בעניין הציווי להיות עבדי ה', התורה לא הסתפקה בידיעת הדבר אלא נתנה כמה וכמה מצוות שתפקידן להזכיר לנו את חובתנו להיות עבדי ה'.

יש לנו את מצוות יציאת שעליה אומרת התורה "וראיתם אותם וזכרתם את כל מצוות ה'", ומפרש 'אור החיים' שהיציאת היא בגד העבדות שלנו, וראיית בגד העבדות תזכיר לנו את חובתנו להיות עבדי ה' ולקיים את כל מצוותיו.

47 ביחס למצוות מזוזה כתב הרמב"ם (הלכות מזוזה פרק ו'): "חייב אדם להיזהר במזוזה, מפני שהיא חובת הכול תמיד. וכל עת שייכנס ויצא, יפגע בייחוד שמו של הקדוש ברוך הוא ויזכור אהבתו, וייעור משנתו ושגייתו בהבלי הזמן, ויידע שאין שם דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים, אלא ידיעת צור העולם, ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים".

"אמרו חכמים: כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו, ויציאת בבגדו, ומזוזה בפתחו מוחזק לו שלא יחטא, שהרי יש לו מזכירים רבים, והן הן המלאכים שמצילים אותו מלחטוא, שנאמר (תהילים לו, ח): "חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם".

43 קיב ר ברעל בשבילי נברא העולם

כתבו המקובלים ונעשה למנהג ישראל שבכל פעם הן ביציאתו הן בכניסתו, יניח ידו על המזוזה וינשקה. יש לבאר שעומק הכוונה במנהג זה היא להזכיר יהודי על יחידיותו. שבכך ובאצבעות היד ניכרת היחידיות הנפלאה של אדם. כי כל אחד יש לו שרטוט מיוחד אחד במינו שלא נמצא אצל שום אדם אחר, וקוץ מעיד על שליחותו המיוחדת. ואם תקשה למה יחידיות של אדם מתגלה דוקא על אבר היד הנה יתבאר הטעם על פי דברי המהר"ל שכתב כי הידים תחילת האדם. שכשאדם זוקף ידיו כלפי מעלה הרי הם למעלה מראשו ונמצא שהם תחילת האדם. ולכן כל המזלזל בנטילת ידים נעקר מן העולם (סוטה ד:). שהכל נמשך אחר ההתחלה והפוגם בהתחלה מגיע לכלל העדר שאם אין התחלה אין כלום ע"כ. ולכן השריטות שיש דם

המורות על יחידיותו נקבעות דוקא בתחילת האדם שהכל הולך אחר ההתחלה ומורה יחידיותו בכל אבריו. ומשום שהלכה משה מסיני היא שהמזוזה צריכה שירטוט, לכן כוונת שימת הכף והאצבעות על המזוזה היא לדבק את השירטוט שעל כפיו להשירטוט שעל המזוזה.

44 * שתי כוונות למה מניחים את היד על המזוזה

ענין זה של חיבור שירטוט בשירטוט שני פנים יש לו. כוונה אחת כדי לשמש ליהודי כהזכרה תמידית שיסוד וראשית חייו הוא שמוטל עליו לקבל עומ"ש ומצוות כמו שכתוב בפרשיות המזוזה. ונרחיב הביאור בדרך העבודה לפי מה שאיתא בחז"ל הובא ברש"י על הפסוק עבדי הם (ויקרא כה מב) שטרי קודם. כלומר שכל יהודי יש אצלו שטר קדום המחייבו ומשעבדו לקבל עומ"ש ומצוות המכניעות גופו, חושיו, ובשרו אל רצונו יתברך. השירטוט שעליו כתוב המזוזה מורה על אותו שטר השעבוד, שאותיות

שרט אותיות שטר